

Незадекларована праця – прірва для працівників та роботодавців

Одним з пріоритетних напрямів діяльності Держпраці є запобігання використанню незадекларованої праці. Це соціальне явище справляє значний негативний вплив на розвиток економіки країни, життєвий рівень людей. Незадекларована праця не тільки обмежує можливості держави проводити сучасну соціальну політику у сферах освіти, охорони здоров'я, розвитку професійних навичок, зайнятості, соціального захисту та пенсійного забезпечення, вона створює недобросовісну конкуренцію щодо тих суб'єктів господарювання, які повністю забезпечують виконання зобов'язань щодо сплати податків, охорони праці і соціального забезпечення працівників. Окрім того, незадекларована праця дає роботодавцям необмежені можливості тиску на працівників.

Беручи до уваги той факт, що за даними Мінекономрозвитку, рівень тіньової економіки у січні-вересні 2017 року становив 33 % від офіційного ВВП, Держпраці серед інших дієвих інструментів у подоланні незадекларованої праці використовує такий, як роз'яснювальна робота – інформування населення про наслідки, які тягне за собою безвідповідальне ставлення до питання працевлаштування, попередження роботодавців про застосування санкцій за порушення законодавства про працю.

Незадекларована праця в Україні найчастіше проявляється у таких формах:

- економічна діяльність без державної реєстрації;
- наймана праця без оформлення трудових відносин;
- приховування від державних органів частини відпрацьованого робочого часу та заробітної плати;
- маскуванню трудових відносин під виглядом інших форм діяльності (цивільні відносини, фіктивна самозайнятність тощо).

У будь-який спосіб незадекларована праця має негативні наслідки як для працівників, так і для роботодавців.

Повністю задекларована праця у тому разі, якщо роботодавець уклав з працівником трудовий договір, офіційно повідомив про його працевлаштування державну фіскальну службу, офіційно і в повному розмірі виплачує заробітну плату, сплачує за працівника єдиний соціальний внесок.

Працівник без офіційного оформлення на роботу позбавляє себе гарантованого державою розміру заробітної плати; виплати своєчасно та не нижче мінімальної заробітної плати, офіційної відпустки, відпустки по догляду за дитиною тощо; виплат у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю; допомоги у разі настання нещасного випадку під час виробничого процесу; соціального страхування.

До того ж неоформлений офіційно працівник втрачає трудовий та страховий стаж при розрахунку розміру пенсії. Адже тільки легально оформлений працівник, який, відповідно, матиме достатньо страхового стажу, отримає право на гідну пенсію.

Роботодавець має укласти з працівником трудовий договір, повідомити про прийняття особи на роботу державну фіскальну службу, виплачувати працівнику офіційну заробітну плату в повному обсязі, сплачувати за нього єдиний соціальний внесок. Виконання цих умов гарантуватиме працівникові здорові і безпечні умови праці.

Роботодавець, який не оформляє офіційно працівників, провокує безвідповідальне ставлення їх до роботи, ухиляння від поставлених завдань, неетичну поведінку. Не можна виключати й того, що роботодавець ризикує натрапити на аферистів, внаслідок чого понести фінансові втрати.

Окрім того, за кожного неоформленого працівника законом передбачена штрафна санкція у розмірі 30-ти мінімальних заробітних плат.

Через високий рівень тіньової зайнятості держава втрачає доходи, які можна було б спрямувати на реалізацію програм соціально-економічного розвитку регіонів, підвищення добробуту громадян. Це зумовлює необхідність підвищення податків для підтримки державних витрат і надання соціальних послуг населенню, що, відповідно, є додатковим податковим тягарем для суб'єктів господарювання. Тобто, незадекларована праця створює замкнене коло, коли роботодавець, не оформлюючи легально працівників, намагається ухилитися від податків, але тим самим наражається на додатковий податковий тягар.

Нові підходи в реалізації повноважень Держпраці, передбачені Порядком здійснення державного контролю за додержанням законодавства про працю, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2017 року № 295 «Деякі питання реалізації статті 259 Кодексу законів про працю України та статті 34 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», довели свою ефективність у вирішенні проблеми

незадекларованої праці. За 2017 рік інспекторами праці виявлено у 2,7 рази більше незадекларованих працівників, ніж у 2016 році.

Так, упродовж 2017 року під час заходів контролю з питань додержання законодавства про працю виявлено 5177 працівників, які були допущені до роботи без належного оформлення трудових відносин, з них 2427 працівників без оформлення трудового договору та 2750 працівників, які виконували роботи на підставі цивільно-правових договорів, що мали ознаки трудових. 5338 працівників були допущені до роботи з порушенням вимог статті 24 Кодексу законів про працю України, без повідомлення органів Державної фіскальної служби України.

До суду направлено 274 протоколи про адміністративне правопорушення, винесено 314 постанов про накладення штрафних санкцій на загальну суму 209 млн 96 тис. гривень.

Держпраці наголошує, що офіційно працевлаштований громадянин має право на гідні і безпечні умови праці, регулярну виплату заробітної плати не нижче мінімальної, страхування на випадок тимчасової втрати працездатності, безробіття та нещасного випадку на виробництві, офіційні відпустки.

<http://dsp.gov.ua/nezadeklarovana-pratsia-prirva-dlia-pratsivnykiv-ta-robotodavtsiv/>